

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Opolu

LOP.410.006.03.2021

**Pani
Dorota Przysiężna-Bator
Burmistrz Kietrza
Urząd Miejski w Kietrze
ul. 3 Maja 1 48-130 Kietrz**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/083 – Realizacja zadań dotyczących odbioru nieczystości ciekłych ze zbiorników bezodpływowych przez wybrane gminy województwa opolskiego

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Opolu
ul. Krakowska 28, 45-075 Opole
T +48 77 449 70 00, F +48 77 449 70 44
lop@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miejski w Kietrze ¹ , ul. 3 Maja 1, 48-130 Kietrz
Kierownik jednostki kontrolowanej	Dorota Przysiężna-Bator, Burmistrz Kietrza ² , od 19 listopada 2018 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnił: Krzysztof Łobos, Burmistrz Kietrza, od 8 grudnia 2014 r. do 16 listopada 2018 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Czy Urząd był prawidłowo przygotowany organizacyjnie do wykonywania zadań w zakresie gospodarki ściekowej, w odniesieniu do właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe? 2. Czy organ wykonawczy gminy prawidłowo egzekwował realizację obowiązków przez właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe oraz czy skutecznie monitorował częstotliwość ich opróżniania? 3. Czy organ wykonawczy gminy prawidłowo egzekwował realizację obowiązków przez podmioty prowadzące działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości?
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2018 r. do 31 grudnia 2020 r., z wykorzystaniem dowodów powstałych przed lub po tym okresie
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Opolu
Kontroler	Agnieszka Broszczak, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LOP/35/2021 z 15 kwietnia 2021 r.

(akta kontroli str. 1-2)

¹ Dalej: Urząd.

² Dalej: Burmistrz.

³ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, ze zm., dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W okresie objętym kontrolą w organizacji Urzędu uwzględniono zadania związane z realizacją na terenie Gminy zadań w zakresie gospodarki ściekowej, które przydzielono Referatowi Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Melioracji oraz pracownikom tej komórki. Przygotowane zostały wszystkie wymagane projekty aktów prawa miejscowego, co umożliwiło ich przedłożenie organowi stanowiącemu, tj. Radzie Miejskiej w Kietrze. Projekt regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków, za którego przygotowanie odpowiedzialny był Hydrokan Spółka z o. o., został jednak przekazany po terminie wynikającym z obowiązujących przepisów.

Na negatywną ocenę egzekwowania obowiązków nałożonych na właścicieli nieruchomości, wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe, istotny wpływ miało m.in. nierzetelne prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków, co skutkowało nierzetelnym sporządzeniem sprawozdania statystycznego za 2020 r., przekazanego do Głównego Urzędu Statystycznego⁵. Ponadto sprawozdania za lata 2018-2020 zawierały nierzetelne dane w zakresie odnoszącym się do ilości nieczystości ciekłych odebranych w ciągu roku (bez ścieków odprowadzanych siecią kanalizacyjną). Stwierdzona nieprawidłowość dotyczyła także zaniechania bieżącego monitorowania realizacji przez właścicieli nieruchomości obowiązku ich wyposażania w zbiornik bezodpływowy lub przydomową oczyszczalnię ścieków w sytuacji, gdy budowa przyłączy kanalizacyjnych była technicznie lub ekonomicznie nieuzasadniona. Nie podejmowano także działań zmierzających do zorganizowania opróżniania zbiorników bezodpływowych w przypadku właścicieli nieruchomości, którzy nie zawarli umów w tym zakresie z przedsiębiorcami posiadającymi zezwolenia na prowadzenie działalności dotyczącej opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych. Ponadto, w przypadku trzech z 18 kontroli dotyczących bezpośrednio gromadzenia nieczystości ciekłych w zbiornikach bezodpływowych, nie dokumentowano żądania przedstawienia dowodów uiszczenia opłat za opróżnienie zbiornika bezodpływowego.

Powyższe zaniechania, w ocenie NIK, nie ograniczały ryzyka nieuprawnionego wprowadzania nieczystości ciekłych ze zbiorników bezodpływowych do środowiska.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły również nierzetelnej weryfikacji sprawozdań kwartalnych składanych przez przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych oraz braku egzekwowania prawidłowości ich sporządzania.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dalej: GUS.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁶ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Przygotowanie organizacyjne do wykonywania zadań w zakresie gospodarki ściekowej, w odniesieniu do właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe

Opis stanu faktycznego

1.1. Zakres i wykorzystanie gminnej sieci wodociągowo-kanalizacyjnej

W latach 2018-2020, w Gminie Kietrz⁷, w zbiorniki bezodpływowe na nieczystości ciekłe wyposażonych było odpowiednio: 1 436, 1 426 oraz 1 426 nieruchomości⁸. Liczba mieszkańców korzystających z takich zbiorników wynosiła odpowiednio: 3 337, 3 264 i 3 281 osób, co stanowiło 38%, 37,8% oraz 38,6% ogółu mieszkańców Gminy⁹. W okresie objętym kontrolą w Gminie zużycie wody wynosiło odpowiednio: 521,3 tys. m³, 494,8 tys. m³ oraz 500,8 tys. m³ wody, w tym zużycie wody na cele bytowe: 325,3 tys. m³, 325,6 tys. m³ oraz 331,4 tys. m³. Zużycie wody na terenie nieskanalizowanym na cele bytowe wyniosło natomiast: 208,3 tys. m³, 207,1 tys. m³ oraz 211,1 tys. m³.

Liczba mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej wyniosła odpowiednio: 3 749, 3 752 oraz 3 755 osób, a liczba mieszkańców korzystających z przydomowych oczyszczalni ścieków wynosiła: 276, 331 oraz 348 osób.

W latach 2018-2020 ilość zebranych nieczystości ciekłych bytowych w Gminie wynosiła: 155,8 tys. m³, 152,8 tys. m³ oraz 155,2 tys. m³, w tym: 1/ odebranych siecią kanalizacyjną: 138,8 tys. m³, 133,5 tys. m³ i 134,6 tys. m³, 2/ odebranych ze zbiorników bezodpływowych 4 tys. m³, 4,7 tys. m³ oraz 5,2 tys. m³, 3/ oczyszczonych w przydomowych oczyszczalniach ścieków: 13 tys. m³, 14,6 tys. m³ oraz 15,4 tys. m³.

Na terenie całej Gminy różnica pomiędzy zużyciem wody, a łączną ilością odprowadzonych ścieków z uwzględnieniem bezpowrotnego zużycia wody¹⁰ wyniosła odpowiednio w latach 2018-2020: 104,44 tys. m³, 107,68 tys. m³ i 109,92 tys. m³.

Na terenach nieskanalizowanych różnica pomiędzy zużyciem wody, a łączną ilością ścieków odebranych taborem asenizacyjnym i dowiezionych do stacji zlewnych oraz zebranych i oczyszczonych w przydomowych oczyszczalniach ścieków, z uwzględnieniem bezpowrotnego zużycia wody¹¹ wyniosła w latach 2018-2020 odpowiednio: 155,04 tys. m³, 151,88 tys. m³ i 153,98 tys. m³. Tym samym relacja procentowa objętości wody pobranej od przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego na terenach nieskanalizowanych (po odjęciu bezzwrotnego zużycia wody) do objętości nieczystości odebranych taborem asenizacyjnym i dowiezionych do stacji zlewnych oraz zebranych i oczyszczonych w przydomowych oczyszczalniach ścieków wyniosła odpowiednio: 6,96%, 8,32% i 8,82%.

(akta kontroli str. 228-229, 511, 517, 547)

⁶ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁷ Dalej: Gmina.

⁸ Ujętych w prowadzonej w okresie objętym kontrolą ewidencji zbiorników bezodpływowych.

⁹ Liczba mieszkańców Gminy według danych wynikających ze złożonych deklaracji za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

¹⁰ Jako bezzwrotne zużycie wody w gminie miejsko-wiejskiej przyjęto 20% (odpowiednio w latach 2018-2020: 65,06 tys. m³, 65,12 tys. m³ i 66,28 tys. m³).

¹¹ Jako bezzwrotne zużycie wody w gminie miejsko-wiejskiej przyjęto 20% (odpowiednio w latach 2018-2020: 41,66 tys. m³, 41,42 tys. m³ i 42,22 tys. m³).

1.2. Organizacja zadań w zakresie gospodarki ściekowej

Zgodnie z zapisami Regulaminu organizacyjnego Urzędu¹², zadania związane z gospodarką ściekową przypisano do realizacji Referatowi Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Melioracji. Obejmowały one m.in. a/ realizację ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w Gminie, w tym: wydawanie zezwoleń na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych oraz prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych, przydomowych oczyszczalni oraz kompostowników; b/ prowadzenie spraw dotyczących gospodarki wodno-ściekowej oraz realizację zadań wynikających z ustawy Prawo wodne¹³ i ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska¹⁴, będących w kompetencji gminy; c/ sporządzanie sprawozdawczości wynikającej z zakresu wykonywanych zadań, w tym sprawozdawczości statystycznej.

W okresie objętym kontrolą ww. zadania wykonywane były przez dwóch pracowników zatrudnionych w ww. Referacie. W zakresach obowiązków tych pracowników ujęto zadania obejmujące: a/ prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków właścicieli nieruchomości na podstawie ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach¹⁵, b/ kontrolę i przestrzeganie przepisów wynikających z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, c/ współpracę z jednostkami i przedsiębiorstwami zajmującymi się nieczystościami płynnymi, d/ przygotowywanie informacji z realizacji zadań z zakresu gospodarki nieczystościami płynnymi, e/ wydawanie decyzji administracyjnych z zakresu gospodarki nieczystościami płynnymi, f/ egzekwowanie realizacji ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach przez właścicieli nieruchomości, g/ przygotowanie projektów umów z przedsiębiorcami świadczącymi usługi w zakresie odbioru i zagospodarowania nieczystości ciekłych. Do zadań kierownika referatu należała natomiast m.in. realizacja ustawy o utrzymaniu porządku i czystości w gminach i ustawy Prawo ochrony środowiska.

(akta kontroli str. 23-39, 55-56, 66, 87-89, 101, 103, 358-361)

Burmistrz wyjaśniła, że (...) dla pracowników zajmujących się gospodarką ściekową został sporządzony ogólny zakres czynności obejmujący zadania wynikające z ustawy (...) o utrzymaniu czystości i porządku w gminie. Ponadto w zakresach czynności pracowników zajmujących się gospodarką ściekową został uwzględniony zapis dotyczący kontroli i przestrzegania przepisów wynikających z ww. ustawy. Obecnie trwają prace nad uszczegółowieniem zakresu czynności dla pracowników zajmujących się gospodarką odpadów komunalnych i nieczystościami płynnymi, zgodnie z zadaniami wynikającymi z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminie.

(akta kontroli str. 358-360)

Ww. pracownikom realizującym w okresie objętym kontrolą zadania związane z gospodarką ściekową na terenach nieskanalizowanych zapewniono m.in. dostęp do systemu Legalis Administracja. Burmistrz wyjaśniła też, że pracownicy ww. referatu (...) mieli możliwość kontaktu telefonicznego lub mailem z przedsiębiorstwami świadczącymi usługi w zakresie gospodarki ściekowej na terenie gminy Kietrz, celem uzyskania niezbędnych informacji i wyjaśnień, dotyczących realizacji swoich zadań. Ponadto na terenie Gminy Kietrz świadczenie usług związanych z gospodarką ściekową wykonuje m.in. spółka komunalna,

¹² Wprowadzony zarządzeniami Burmistrza nr: 5/2018 z 1 stycznia 2018 r., 89/2019 z 29 sierpnia 2019 r. oraz 6/2020 z 13 stycznia 2020 r.

¹³ Tj. ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2017 r. poz. 1121) oraz ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2021 r. poz. 624, ze zm.).

¹⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 1219, ze zm.

¹⁵ Dz. U. z 2021 r. poz. 888; dalej: ucpg.

w której Gmina posiada 100% udziałów. Pracownicy zajmujący się gospodarką ściekową na bieżąco mają dostęp do ewidencji rejestrów prowadzonych przez Gminę, na których pracowali. Dostęp do tych ewidencji rejestrów, jak również innych niezbędnych informacji związanych z ww. zadaniami, następował w drodze współdziałania z poszczególnymi referatami w Urzędzie Miejskim poprzez wewnętrzny obieg dokumentów, zgodnie z zachowaniem czynności kancelaryjnych za pośrednictwem kierowników referatów.

(akta kontroli str. 8, 358-359, 361)

W latach 2018-2020 ww. dwaj pracownicy realizujący zadania związane z gospodarką ściekową na terenach nieskanalizowanych nie uczestniczyli w szkoleniach dotyczących takich zadań.

(akta kontroli str. 23, 39, 360-361)

Burmistrz wyjaśniła, że (...) Pracownicy (...) nie uczestniczyli w szkoleniach służących realizacji zadań merytorycznych i kontrolnych, ponieważ nie zgłaszali pracodawcy oraz kierownikowi ww. referatu potrzeb w tym zakresie. (...) Pracodawca zapewnił pracownikom dostęp do systemu informacji prawnej oraz zapewnił obsługę prawną, która była dostępna w siedzibie Urzędu Miejskiego. Wszystkie zapewnione przez pracodawcę metody w dużej mierze przyczyniły się do podnoszenia przez pracowników wiedzy merytorycznej z zakresu zadań związanych z gospodarką ściekową.

(akta kontroli str. 360-361)

2.3. Akty prawa miejscowego dotyczące gospodarki ściekowej

Uchwałą Sejmiku Województwa Opolskiego nr XVII/217/2012 z dnia 27 marca 2012 r.¹⁶ wyznaczono aglomerację „Kietrz” położoną na obszarze gminy Kietrz, w skład której wchodziło miasto Kietrz. Zgodnie z ww. uchwałą równoważna liczba mieszkańców¹⁷ aglomeracji wynosiła 6 338. Ścieki komunalne z obszaru aglomeracji oczyszczane były w oczyszczalni ścieków zlokalizowanej w Kietrzu. Liczba mieszkańców aglomeracji wynosiła 6 238. Następnie uchwałą nr XXVII/311/2020 Rady Miejskiej w Kietrzu z dnia 29 grudnia 2020 r.¹⁸ wyznaczono obszar i granice aglomeracji „Kietrz” położonej na obszarze miejscowości Kietrz¹⁹. Zgodnie z ww. uchwałą RLM wynosiła 3 226, a liczba mieszkańców aglomeracji – 3 067. Ścieki oczyszczane były przez mechaniczno-biologiczną oczyszczalnię ścieków zlokalizowaną w Kietrzu. Uchwała została uzgodniona z Dyrektorem Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach²⁰ Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, zgodnie z postanowieniami art. 240 ust. 4 pkt 16 ustawy *Prawo wodne* z 2017 r.

(akta kontroli str. 8, 166-189, 275, 282-285, 648)

Obowiązujące w okresie objętym kontrolą trzy regulaminy utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy²¹, zgodnie z zapisami art. 4 ust. 1 ucpg, zostały uchwalone przez Radę Miejską w Kietrzu po zasięgnięciu opinii Państwowego

¹⁶ W sprawie wyznaczenia aglomeracji „Kietrz” na obszarze gminy Kietrz i likwidacji dotychczasowej aglomeracji „Kietrz”.

¹⁷ Dalej: RLM.

¹⁸ W sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji.

¹⁹ Zostały wyłączone następujące ulice: Polna, Ogrodowa, Słoneczna, Nadbrzeżna, Górska, Raciborska, Lengenowska, Żeromskiego, Młyńska, Niepodległości, Głubczycka, Mickiewicza, Kilińskiego, Lubotyńska i Szpitalna.

²⁰ Postanowienie GL.ZZŚ.1.417.36.2020.MS z 14 grudnia 2020 r.

²¹ Przyjęte uchwałami Rady Miejskiej w Kietrzu: Nr XXVIII/263/2016 z 24 listopada 2016 r. w sprawie Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Kietrz (Dz. Urz. Woj. Opolskiego poz. 2560, ze zm.), Nr VIII/103/2019 z 25 kwietnia 2019 r. w sprawie Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Kietrz (Dz. Urz. Woj. Opolskiego poz. 1682) oraz Nr XV/174/2019 z 28 listopada 2019 r. w sprawie Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Kietrz (Dz. Urz. Woj. Opolskiego poz. 3832).

Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Głubczycach oraz odpowiadały wymogom określonym w art. 4 ust. 2 ucpg, w tym w zakresie ustalenia częstotliwości i sposobu pozbywania się nieczystości ciekłych z terenu nieruchomości oraz z terenów przeznaczonych do użytku publicznego. Ww. regulaminy zobowiązywały właścicieli nieruchomości do pozbywania się nieczystości ciekłych z terenu nieruchomości co najmniej dwa razy w roku. Wskazywały również, że wywóz nieczystości ciekłych powinien być dokonywany systematycznie, bez dopuszczenia do przepełnienia się urządzeń do ich gromadzenia. Ponadto wywóz nieczystości ciekłych miał odbywać się za pomocą specjalistycznego sprzętu oraz przez podmioty posiadające stosowne zezwolenia burmistrza na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych.

(akta kontroli str. 8-9, 104-139)

W okresie objętym kontrolą w Gminie obowiązywały dwa regulaminy dostarczania wody i odprowadzania ścieków, tj.: a/ przyjęty uchwałą nr V/26/2007 Rady Miejskiej w Kietrze z dnia 27 lutego 2007 r. w sprawie uchwalenia regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków²²; b/ przyjęty uchwałą nr XXVII/307/2020 Rady Miejskiej w Kietrze z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy Kietrz²³.

Projekt regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków został przygotowany przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne tj. Przedsiębiorstwo Komunalne „Hydrokan” Spółka z o.o. w Kietrze²⁴, a następnie przekazany do Urzędu 27 czerwca 2018 r. Po przeanalizowaniu i pozytywnym zaopiniowaniu ww. projektu przez stałe Komisje Rady Miejskiej w Kietrze, 13 sierpnia 2018 r. został on pismem z 21 września 2018 r. przedstawiony do zaopiniowania Dyrektorowi Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach²⁵ Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie. Ustalenia w tym zakresie zostały szczegółowo opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Następnie pismem z 26 września 2018 r. ww. organ regulacyjny wezwał Radę Miejską w Kietrze do usunięcia stwierdzonych braków, w terminie 21 dni od dnia otrzymania wezwania. W odpowiedzi na wezwanie, pismem z 19 października 2018 r., przekazano uchwałą Nr LVII/499/2018 Rady Miejskiej w Kietrze z dnia 18 października 2018 r. w sprawie przyjęcia projektu Regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy Kietrz. Postanowieniem z 11 grudnia 2018 r.²⁶ organ regulacyjny w opinii do projektu regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków wskazał, że przedłożony projekt zawierał m.in. przepisy sprzeczne z ustawą z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków²⁷ oraz wymagał doprecyzowania. W następstwie powyższego, pismem z 26 października 2020 r. przedłożono do zaopiniowania organowi regulacyjnemu uchwałą Nr XXIV/287/2020 Rady Miejskiej w Kietrze z dnia 22 października 2020 r. w sprawie przyjęcia projektu regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy Kietrz. Postanowieniem z 26 listopada 2020 r.²⁸ Organ regulacyjny w opinii do projektu regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków ponownie zakwestionował treść tego projektu wskazując, że przepisy: § 2 ust. 2, § 3 ust. 1 pkt. 5 i 6, ust. 3, § 4 ust. 2, § 9-10, § 13 ust. 1, § 15 ust. 2, § 16 ust. 1 i 2, § 18 ust. 1, § 21 ust. 2, § 27

²² Dz. Urz. Woj. Opolskiego Nr 43 poz. 1494.

²³ Dz. Urz. Woj. Opolskiego poz. 3717.

²⁴ Dalej: Hydrokan Spółka z o.o.

²⁵ Dalej: Organ regulacyjny lub Dyrektor RZGW.

²⁶ Znak GL.RET.070.4.140.2018.IS.

²⁷ Dz. U. z 2020 r. poz. 2028.

²⁸ Znak GL.RZT.71.21.2020.

ust. 2 projektu były niezgodne z przepisami ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków. W regulaminie przyjętym uchwałą nr XXVI/307/2020 Rady Miejskiej w Kietrze nie uwzględniono uwag zgłoszonych przez Dyrektora RZGW.

Burmistrz wyjaśniła, że (...) *Nie uwzględniono uwag organu regulacyjnego, ponieważ zgodnie z wyrokiem sygn. I SA/OP 322/19 z dnia 16 listopada 2019 r. opinia nie ma charakteru wiążącego. Stanowi jedynie wymóg formalny. Ponadto Rada Gminy nie ma obowiązku przedstawiać dyrektorowi projektu regulaminu sporządzonego po negatywnej opinii, w celu weryfikacji przez organ regulacyjny stopnia uwzględnienia w nowym projekcie jego uprzednich wskazań i wytycznych (wyrok z 11 marca 2021 r.).*

(akta kontroli str. 9, 140-159, 275-277, 279-280, 286-341)

W okresie objętym kontrolą w Gminie obowiązywały dwie uchwały²⁹, w których określono górne stawki opłat ponoszonych przez właścicieli nieruchomości za usługi związane z opróżnianiem zbiorników bezodpływowych i transportem nieczystości ciekłych. Górne stawki opłat ponoszonych przez właścicieli nieruchomości za ww. usługi określone w obu ww. uchwałach wynosiły: a/ na terenie miasta Kietrz – 23,51 zł za 1 m³ netto; b/ na terenie wiejskim – 23,51 zł za 1 m³ netto oraz 3,50 zł netto za każdy kilometr.

(akta kontroli str. 9-10, 160-165, 273-274)

Rada Miejska w Kietrze nie podjęła uchwały, o której mowa w art. 6 ust. 1a ucpg, określającej inne niż wskazane w ust. 1 tego artykułu (tj. umowy, dowody uiszczenia opłat) sposoby udokumentowania wykonania obowiązków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 3b ucpg (tj. pozbywania się nieczystości ciekłych). Nie analizowano też potrzeby wprowadzenia dodatkowych rozwiązań umożliwiających wykazanie przez właścicieli nieruchomości innych sposobów udokumentowania wykonania obowiązków, o których mowa w ww. art. 5 ust. 1 pkt 3b ucpg.

Burmistrz wyjaśniła, że (...) *Bieżące doraźne kontrole właścicieli nieruchomości nie wskazywały na konieczność tego typu dodatkowych rozwiązań systemowych o jakich mowa w art. 6 ust. 1a ucpg.*

(akta kontroli str. 10, 274-275)

*Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kietrz na lata 2017-2020 wraz z perspektywą na lata 2021-2024*³⁰ został przyjęty uchwałą nr XLVI/415/2018 Rady Miejskiej w Kietrze z 29 stycznia 2018 r.³¹ W programie tym podano, że w 2015 r. Gmina była zwodociągowana w 95,8%. Według danych ujętych w programie, w 2016 r. dostarczono gospodarstwom domowym 402,7 tys. m³ wody siecią rozdzielczą o długości 96,4 km, doprowadzającą wodę do 2002 budynków. Ponadto wskazano, że zużycie wody w gospodarstwach domowych w tym roku wyniosło 36,1 m³ ogółem na jednego mieszkańca. W programie wskazano również, że Gmina nie posiadała w pełni zorganizowanego systemu odprowadzania i utylizacji ścieków komunalnych oraz, że część ścieków nieobjęta systemem kanalizacyjnym, była gromadzona w zbiornikach przydomowych tzw. szambach i wywożona taborem

²⁹ Uchwały Rady Miejskiej w Kietrze nr: XV/120/2011 z 29 grudnia 2011 r. w sprawie ustalenia górnych stawek opłat ponoszonych przez właścicieli nieruchomości za usługi w zakresie odbierania odpadów komunalnych oraz opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych (Dz. Urz. Woj. Opolskiego poz. 146, ze zm.) oraz nr XVII/191/2020 z 30 stycznia 2020 r. w sprawie ustalenia górnych stawek opłat za odbiór odpadów komunalnych ponoszonych przez właścicieli nieruchomości, którzy nie są zobowiązani do ponoszenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi na rzecz gminy oraz górnej stawki opłaty ponoszonej przez właścicieli nieruchomości za opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych (Dz. Urz. Woj. Opolskiego poz. 469).

³⁰ Dalej: Program.

³¹ W sprawie przyjęcia „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Kietrz na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024”.

asenizacyjnym. Ścieki ze skanalizowanych części gminy doprowadzane były do czterech oczyszczalni mechaniczno-biologicznych, które znajdowały się w miejscowościach: Kietrz, Wojnowice, Lubotyń oraz Pilszcz, eksploatowanych przez Hydrokan Spółkę z o. o. Najistotniejszym elementem sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy była oczyszczalnia ścieków w Kietrzu, natomiast pozostałe miały charakter lokalny. Miasto Kietrz skanalizowane było tylko częściowo, gdyż w sieć kanalizacyjną uzbrojone były tylko ulice w centrum miasta. Według danych ujętych w programie, w 2015 r. Gmina była skanalizowana w 39,5%. Na przestrzeni lat 2012-2016 ogólna długość sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy powiększyła się o około 3,8 km i o 48 szt. wzrosła liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. Długość kanalizacji sanitarnej wynosiła w 2016 r. 15,6 km i obejmowała 271 podłączeń do budynków, z których odebrano 143 tys. m³ ścieków.

W programie zwrócono też uwagę, że funkcjonujące na nieskanalizowanych terenach Gminy nieszczelne szamba, „dzikie” wyloty kanalizacji oraz w pełni nieoczyszczone ścieki stanowią znaczne zagrożenie dla stanu czystości wód powierzchniowych i podziemnych. W analizie SWOT ujętej w programie wskazano: a/ jako moce strony – realizowane inwestycje w zakresie gospodarki wodno-ściekowej oraz dalszą rozbudowę sieci kanalizacji sanitarnej; b/ jako słabe strony – nieuporządkowaną gospodarkę wodno-ściekową (zrzuty ścieków do wód i do ziemi) na części obszaru Gminy oraz średni stopień jej skanalizowania; c/ jako szanse – możliwość wspierania informacyjnego mieszkańców dla budowy indywidualnych systemów oczyszczania ścieków w miejscach, gdzie jest niemożliwa lub ekonomicznie nieuzasadniona budowa sieci kanalizacyjnej; d/ jako zagrożenia – zanieczyszczenie wód wodami opadowymi i ściekami pochodzącymi ze spływów oraz brak wystarczających środków na realizację zaplanowanych przedsięwzięć. W *Ocenie stopnia realizacji celów i zadań z aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Kietrz na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021*, w zakresie celu *Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych, gospodarka wodno-ściekowa* wskazano, że realizowane zadania związane były głównie z rozbudową i modernizacją kanalizacji sanitarnej, modernizacjami oczyszczalni ścieków, rozbudową sieci kanalizacji deszczowej oraz identyfikacją miejsc nielegalnego odprowadzania ścieków do wód powierzchniowych i do ziemi.

W *Celach i kierunkach ochrony środowiska do 2024 roku w obszarze interwencji Gospodarowanie wodami, gospodarka wodno-ściekowa* wskazano m.in.: 1/ w kierunku interwencji *Rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej* - na realizację przedsięwzięć modernizacyjnych w systemach zaopatrzenia w wodę, ukierunkowanych na zmniejszenie własnych strat wody oraz na realizację przedsięwzięć polegających na modernizacji i budowie systemów odprowadzania ścieków; 2/ w kierunku interwencji *Poprawa jakości wód* - m.in. na: kontynuację działań związanych z realizacją inwestycji wskazanych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych w ramach wyznaczonych aglomeracji oraz na wspieranie budowy indywidualnych systemów oczyszczania ścieków w miejscach, gdzie jest niemożliwa lub ekonomicznie nieuzasadniona budowa kanalizacji sanitarnej.

(akta kontroli str. 253, 258, 548-568)

Raport z realizacji ww. programu za lata 2017-2018, zgodnie z wymogiem art. 18 ust. 2 ustawy Prawo ochrony środowiska, został przedstawiony Radzie Miejskiej w Kietrzu na sesji 28 listopada 2019 r. Stosownie do brzmienia art. 18 ust. 3 ww. ustawy, pismem z 2 grudnia 2019 r. został też przekazany do Starostwa Powiatowego w Głubczycach.

(akta kontroli str. 253, 259-261, 266, 569-586)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

Nie wyegzekwowano od Hydrokan Spółki z o. o. przedłożenia projektu regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków, w terminie wynikającym z art. 8 ust. 1 w związku z art. 14 ustawy z dnia 27 października 2017 r. o zmianie ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków oraz niektórych innych ustaw³². Zgodnie z tym przepisami projekt regulaminu powinien zostać opracowany i przedstawiony przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne organowi stanowiącemu gminy nie później niż do 12 czerwca 2018 r. Spółka przekazała do Urzędu³³ projekt takiego regulaminu dopiero 27 czerwca 2018 r. (pismem datowanym na 11 czerwca 2018 r.).

(akta kontroli str. 275-277, 279-280, 329-341)

Burmistrz wyjaśniła, że (...) Nie podjęto starań i nie wyegzekwowano od Przedsiębiorstwa Komunalnego „Hydrokan” przekazania projektu regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie gminy Kietrz. Skoro pismo przekazujące jest z 11 czerwca 2018 r. należy domniemać, że zostało to przetrzymane i niezłożone do poczty w odpowiednim terminie.

(akta kontroli str. 276, 279-280)

OCENA CZĄSTKOWA

W okresie objętym kontrolą obowiązki związane z realizacją na terenie Gminy zadań w zakresie gospodarki ściekowej zostały przydzielone komórce organizacyjnej Urzędu, a jej pracownikom zapewniono dostęp do niezbędnych narzędzi służących realizacji zadań. Przygotowane zostały również wszystkie niezbędne projekty aktów prawa miejscowego, co umożliwiło ich przedłożenie Radzie Miejskiej w Kietrz. Projekt regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków, za którego przygotowanie odpowiedzialny był Hydrokan Spółka z o. o., został jednak przekazany do ww. organu, po terminie wynikającym z obowiązujących przepisów.

OBSZAR

2. Egzekwowanie realizacji obowiązków nałożonych na właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe oraz monitorowanie częstotliwości ich opróżniania

Opis stanu
faktycznego

2.1. Ewidencja zbiorników bezodpływowych

W latach 2018-2019 w Gminie prowadzono ewidencję zbiorników bezodpływowych i przydomowych czyszczalni ścieków za pomocą systemu opłat lokalnych „Op Lok”. Do 2019 r. ewidencja miała formę wykazu nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe i przydomowe czyszczalnie ścieków wygenerowanego z ww. systemu. Poczynając od 2019 r. ewidencja prowadzona była na podstawie wykazu wygenerowanego z systemu „Op Lok” w postaci elektronicznej, przy pomocy edytora tekstu.

Liczba zbiorników bezodpływowych ujęta w ww. ewidencji wynosiła w 2018 r. – 1 436 szt., a w latach 2019-2020 – 1 426 szt. Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków w latach 2018-2020 wyniosła odpowiednio: 110 szt., 120 szt. i 126 szt.

Ewidencja zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków zawierała: a/ imię i nazwisko właściciela nieruchomości oraz jego adres zameldowania; b/ adres nieruchomości; c/ sposób gromadzenia nieczystości (zbiornik bezodpływowy oznaczony jako „B” lub przydomowa oczyszczalnia ścieków

³² Dz. U. poz. 2180.

³³ Pismo adresowane do Rady Miejskiej w Kietrz.

oznaczona jako „O”); d/ pojemność urządzenia do gromadzenia nieczystości ciekłych. Ponadto ewidencje prowadzone od 2019 r. zawierały informacje o liczbie mieszkańców nieruchomości.

(akta kontroli str. 343, 364-366, 507-547, 612-613)

Ww. ewidencja nie zawierała danych dotyczących częstotliwości opróżniania zbiornika oraz informacji o zawarciu i terminie obowiązywania umowy na jego opróżnianie. Nie obejmowała też części nieruchomości wyposażonych w takie urządzenia, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 342, 347, 350-357)

Gmina zgodnie z art. 30 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej³⁴ przekazywała do GUS dane o prowadzonej działalności, tj. sprawozdania SG-01 *Statystyka gminy: gospodarka mieszkaniowa i komunalna*. W sprawozdaniach tych podawano dane o liczbie zbiorników bezodpływowych oraz liczbie przydomowych oczyszczalni ścieków, jak również dane dotyczące ilości nieczystości ciekłych odebranych w ciągu roku (bez ścieków odprowadzanych siecią kanalizacyjną). Stwierdzono jednak, że przekazane dane były nierzetelne, co szczegółowo opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 196-199, 342, 347)

Pismem z 11 lutego 2019 r. Burmistrz zwróciła się do mieszkańców Gminy z prośbą o wypełnienie formularza w celu aktualizacji ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków. Ankiety były rozpowszechnione przez sołtysów wsi oraz dołączone do decyzji podatkowych. Informacja o obowiązku dokonania zgłoszenia ww. urządzeń do ewidencji oraz wzór zgłoszenia zostały zamieszczone również na stronie internetowej Urzędu³⁵. Mieszkańcy mogli dokonać zgłoszenia w Biurze Obsługi Klienta Urzędu, pocztą, pocztą elektroniczną oraz u sołtysów swoich sołectw.

(akta kontroli str. 11, 239-251)

W okresie objętym kontrolą, poza kontrolami przeprowadzonymi w terenie, nie wprowadzono dodatkowych mechanizmów umożliwiających identyfikację nieruchomości, które nie zostały wyposażone w zbiorniki bezodpływowe. W Gminie nie monitorowano też na bieżąco realizacji przez właścicieli nieruchomości obowiązku ich wyposażania w zbiornik bezodpływowy lub przydomową oczyszczalnię ścieków w razie, gdy budowa przyłączy kanalizacyjnych była technicznie lub ekonomicznie nieuzasadniona, co stanowiło nieprawidłowość opisaną w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 11-12, 344-345)

2.2. Zawieranie i kontrola umów na opróżnianie zbiorników bezodpływowych

Kontrolowana jednostka nie dysponowała wykazem umów na opróżnianie zbiorników bezodpływowych zlokalizowanych na terenie Gminy. Burmistrz wyjaśniła, że (...) *Brak jest takich umów. Opróżnianie zbiorników bezodpływowych odbywa się na zasadzie zleceń/zgłoszeń kierowanych do firm, które posiadają stosowne zezwolenia. Wykazy osób, u których świadczono ww. usługę, stanowią załącznik do kwartalnych sprawozdań podmiotów prowadzących działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych*. Gmina nie gromadziła również informacji dotyczących nieruchomości, których właściciele nie zawarli umów na ww. usługi, ani też nie identyfikowano właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe, którzy nie zawarli takich umów.

(akta kontroli str. 12, 610-612)

³⁴ Dz. U. z 2021 r. poz. 995.

³⁵ www.kietrz.pl oraz www.archiwumbip.kietrz.pl.

Brak zawierania przez właścicieli nieruchomości umów na odbiór i wywóz nieczystości ciekłych, potwierdzono na podstawie badania, którym objęto 44 nieruchomości³⁶ znajdujące się w dwóch nieskanalizowanych miejscowościach na terenie Gminy (tj. Rozumicach i Rogożanach) ujęte w ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków (według stanu na koniec 2020 r.). Na podstawie informacji uzyskanej w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK od przedsiębiorców świadczących usługi wywozu nieczystości ciekłych ustalono, że w żadnym z 44 przypadków właściciel nieruchomości nie miał zawartej umowy na odbiór i wywóz nieczystości ciekłych, natomiast w 11 przypadkach ścieki zostały odebrane na podstawie zgłoszenia (ustnego lub telefonicznego). Ponadto jedynym przedsiębiorstwem wykonującym faktycznie usługę opróżniania zbiorników bezodpływowych z terenu Gminy był Hydrokan Spółka z o.o.³⁷. Trzy podmioty świadczyły usługi w zakresie oddawania, na podstawie umowy, do czasowego korzystania przenośnych, niepołączonych trwale z gruntem (podłożem) kabin lub kontenerów sanitarnych³⁸ lub odbioru odcieku ze składowiska odpadów znajdujących się w Dzierżysławiu³⁹, a dwa pozostałe nie zawierały z właścicielami nieruchomości umów na odbiór i wywóz nieczystości ciekłych⁴⁰.

(akta kontroli str. 368-384, 429-436, 444, 603-605)

Na podstawie informacji uzyskanej w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK od Hydrokan Spółki z o.o., w ramach badania ww. 44 nieruchomości ustalono, że: a/ w przypadku 22 nieruchomości z Rozumic ilość sprzedanej wody w 2020 r. wyniosła 2 417 m³, natomiast ilość odebranych ścieków – 23 m³ (dotyczyło to czterech nieruchomości, a usługi takie były świadczone na podstawie zleceń na wywóz nieczystości); b/ w przypadku 22 nieruchomości z Rogożan ilość sprzedanej wody w 2020 r. wyniosła 2 937 m³, natomiast ilość odebranych ścieków – 75 m³ (dotyczyło to siedmiu nieruchomości - na podstawie zleceń na wywóz).

Biorąc pod uwagę ww. informację szacowana ilość ścieków powstałych i nieodebranych w przypadku ww. nieruchomości wyniosła na koniec 2020 r.: 1/ 1 668,9 m³ dla Rozumic (w tym: 1 423,1 m³ w przypadku nieruchomości, gdzie brak było dowodów na wywóz nieczystości ciekłych⁴¹ i 245,8 m³, gdzie miał miejsce wywóz na zgłoszenie⁴²); 2/ 1 980,9 m³ dla Rogożan (w tym: 1 363,6 m³ w przypadku nieruchomości, gdzie brak było dowodów na wywóz nieczystości ciekłych⁴³ i 617,3 m³, gdzie miał miejsce wywóz na zgłoszenie⁴⁴).

Gmina nie organizowała opróżniania zbiorników bezodpływowych stosownie do obowiązku wynikającego z art. 6 ust. 6 ucpg w 33 z 44 ww. przypadków, które dotyczyły właścicieli nieruchomości, którzy nie zawarli umów na wywóz nieczystości ciekłych⁴⁵ lub też nie opróżniali zbiorników bezodpływowych na podstawie zgłoszenia.

³⁶ W tym 22 nieruchomości w Rogożanach i 22 w Rozumicach.

³⁷ W okresie objętym kontrolą nie zawierano umów. Wywóz nieczystości odbywał się na podstawie zgłoszeń (ustnych lub telefonicznych).

³⁸ TOI TOI Polska Spółka z o.o. i WC Serwis Śląsk Spółka z o.o.

³⁹ SAM 2 Spółka cywilna.

⁴⁰ Dotyczy: Firmy Handlowo-Usługowej Mariox Import-Export oraz Usług Asenizacyjnych „ECO-GRYT”.

⁴¹ Sposób wyliczenia: 2 033 m³ (ilość sprzedanej wody w 2020 r.) - 609,90 m³ (bezpowrotne zużycie wody na obszarach wiejskich stanowiące 30%) = 1 423,1 m³.

⁴² Sposób wyliczenia: 384 m³ (ilość sprzedanej wody w 2020 r.) – 115,2 m³ (bezpowrotne zużycie wody na obszarach wiejskich stanowiące 30%) – 23 m³ (odebrane ścieki) = 245,8 m³.

⁴³ Sposób wyliczenia: 1 948 m³ (ilość sprzedanej wody w 2020 r.) – 584,4 m³ (bezpowrotne zużycie wody na obszarach wiejskich stanowiące 30%) = 1 363,6 m³.

⁴⁴ Sposób wyliczenia: 989 m³ (ilość sprzedanej wody w 2020 r.) – 296,7 m³ (bezpowrotne zużycie wody na obszarach wiejskich stanowiące 30%) – 75 m³ (odebrane ścieki) = 617,3 m³.

⁴⁵ O których mowa w art. 6 ust. 1 ucpg.

W ww. 33 przypadkach Burmistrz nie wydał również decyzji o zastępczym wywozie (opróżnianiu zbiorników bezodpływowych), o których mowa w art. 6 ust. 7 ucpg, co stanowiło nieprawidłowość opisaną w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 12, 368-384, 429-436, 444, 603-605)

Ponadto w całym okresie objętym kontrolą oprócz ww. badanych przypadków, Burmistrz nie wydawał decyzji, o których mowa w art. 6 ust. 7 ucpg.

(akta kontroli str. 12)

W latach 2018-2020 pracownicy Urzędu przeprowadzili 18 kontroli nieruchomości dotyczących bezpośrednio gromadzenia nieczystości ciekłych w zbiornikach bezodpływowych, o których mowa w art. 6 ust. 5a w związku z art. 9u ucpg. W przypadku trzech takich kontroli nie udokumentowano żądania przedstawienia dowodów uiszczenia przez właściciela nieruchomości opłat za opróżnienie zbiornika bezodpływowego oraz przedłożenia takich dowodów, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 345, 388-396, 598-600, 611)

2.3. Kontrola właścicieli nieruchomości w zakresie gromadzenia nieczystości ciekłych

W latach 2018-2020 pracownicy Urzędu przeprowadzili łącznie 34 kontrole dotyczące przestrzegania przepisów ucpg oraz ustawy Prawo ochrony środowiska, w tym m.in. ustalenia sposobu odprowadzania i gromadzenia nieczystości ciekłych z nieruchomości. Burmistrz wyjaśniła, że (...) *W Gminie Kietrz nie ma Straży Miejskiej – została zlikwidowana w 2015 r., do tego czasu wykonywała również zadania kontrolne w Gminie Kietrz.*

Spośród 34 kontroli 14 dotyczyło przestrzegania przepisów ww. ustaw oraz m.in. gromadzenia i pozbywania się zebranych na terenie nieruchomości odpadów komunalnych, danych wykazanych w deklaracjach śmieciowych i sposobu ogrzewania nieruchomości. Pozostałe 20 kontroli dotyczyło gromadzenia nieczystości ciekłych w zbiornikach bezodpływowych, w tym dwie objęły pustostan oraz nieruchomość wyposażoną w przydomową oczyszczalnię ścieków (tym samym bezpośrednią kontrolą objęto 18 nieruchomości wyposażonych w zbiornik bezodpływowy, tj. 1,3% zbiorników ujętych w ewidencji wg stanu na koniec 2020 r.).

(akta kontroli str. 345-346, 367, 388-396)

Zakres prowadzonych kontroli obejmował przestrzeganie przepisów ucpg oraz ustawy Prawo ochrony środowiska, w tym m.in. ustalenie sposobu gromadzenia i odprowadzania nieczystości ciekłych z nieruchomości oraz pozbywania się zebranych na terenie nieruchomości odpadów komunalnych i prawidłowości ich gromadzenia. W efekcie prowadzonych kontroli dotyczących sposobu gromadzenia i odprowadzania nieczystości ciekłych z nieruchomości nie stwierdzano nieprawidłowości. W dwóch protokołach kontroli sporządzonych 20 grudnia 2019 r. stwierdzono natomiast, że:

a/ na skarpie jednej z posesji przy rzece Troi znajdował się wylot rury PCV, którą wypływały ścieki; również w załączniku do protokołu – opis fotografii – ujęto zapis, że nieczystości wypływające z rury wpływały do rzeki; w trakcie czynności kontrolnych ustalono, że na posesji znajdowało się szambo o poj. 2 m³ – właściciel przedłożył dwie faktury dotyczące wywozu nieczystości ciekłych z 30 maja 2018 r. (nie dołączono kopii do protokołu) i z 27 listopada 2019 r. (dokumentującej wywóz 2 m³ nieczystości płynnych)⁴⁶;

⁴⁶ Z informacji uzyskanych w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit f ustawy o NIK od Hydrokan Spółki z o. o. wynikało, że właścicielowi tej nieruchomości sprzedano w 2018 r. 114 m³ wody i odebrano 4 m³ ścieków, a w 2019 r. sprzedano 86 m³ wody i odebrano 2 m³ ścieków.

b/ w zakresie drugiej nieruchomości ustalono, że pod rurą PCV służącą do odprowadzania wód opadowych znajdowała się betonowa rura spustowa, którą wypływały nieczystości do rzeki Troi; z dalszego opisu w protokole wynikało, że prawdopodobnie pochodzą one z ul. Raciborskiej; właściciele nieruchomości poinformowali, że ścieki te wypływają przez cały czas; w trakcie czynności kontrolnych ustalono - według oświadczenia właścicielki - że posesja była niezamieszkała, a ostatni wywóz szamba miała miejsce dwa lata wcześniej, lecz nie przedstawiono rachunków na tę okoliczność⁴⁷.

W sprawie działań podjętych w związku z ustaleniami tych kontroli Burmistrz wyjaśniła, że (...) *Wylot rury pcv na skarpie rzeki Troi oraz (...) wylot betonowej rury spustowej na skarpie rzeki Troi stanowią (...) najprawdopodobniej wylot wód opadowych, dlatego też Referat Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Melioracji we współpracy z Referatem Gospodarki Komunalnej, Budownictwa i Drogownictwa przeprowadzi w najbliższym czasie zadymianie kanalizacji deszczowej położonej w ulicy Raciborskiej w Kietrze, w celu wykrycia ewentualnych nielegalnych podłączeń do sieci i ustalenia źródła zanieczyszczeń. Dotychczasowy brak działań w powyższej sprawie związany był przede wszystkim z ciągłymi zmianami na stanowisku i zmianami kadrowymi w referacie.*

(akta kontroli str. 388-396, 404-417, 427-428, 598, 601-602)

Z dokumentacji jednej z ww. 18 kontroli wynikało, że w jej trakcie sprawdzono szczelność zbiornika. W pozostałych 17 przypadkach informacje o takiej weryfikacji nie zostały zawarte w protokołach kontroli.

Burmistrz wyjaśniła, że (...) *Przeprowadzane kontrole odbywały się na podstawie przepisów ucpg i POŚ, a zakres kontroli dotyczył przestrzegania zapisów tych ustaw. Jeżeli podczas kontroli nie stwierdzono żadnych wycieków uznano, że brak jest jakichkolwiek nieszczelności. Nadto Gmina nie dysponuje technicznymi możliwościami profesjonalnego sprawdzenia szczelności zbiorników bezodpływowych. Stan szczelności zbiorników dokonywany był wizualnie na podstawie oględzin zbiornika przez pracowników Urzędu Miejskiego.*

(akta kontroli str. 388-396, 600)

W trakcie ww. kontroli pracownicy Urzędu nie prosili właścicieli nieruchomości o okazanie protokołów z kontroli okresowych stanu technicznego zbiorników bezodpływowych. Burmistrz wyjaśniła, że (...) *Gmina nie miała możliwości kadrowych do wykonywania tego typu działań.*

(akta kontroli str. 388-396, 600)

W okresie objętym kontrolą nie wydawano wezwań do okazania umów na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i dowodów uiszczenia opłat za te usługi. Burmistrz wyjaśniła, że (...) *W latach 2018-2020 ze względu na braki kadrowe nie wydawano wezwań do okazania umów na opróżnianie zbiorników bezodpływowych, wywóz nieczystości ciekłych oraz dowodów uiszczenia opłat za te usługi, tylko podczas kontroli interwencyjnych.*

(akta kontroli str. 346, 349)

W trakcie kontroli NIK pracownicy Referatu Środowiska, Rolnictwa i Melioracji przeprowadzili dodatkowo pięć kontroli nieruchomości zlokalizowanych w miejscowości Rozumice, m.in. w zakresie sposobu gromadzenia i pozbywania się nieczystości ciekłych, w tym dokumentowania wywozu nieczystości ciekłych. Nieruchomości te odznaczały się wysokim stopniem zużycia wody w 2020 r., a ich właściciele nie zawarli w tym okresie umów na wywóz nieczystości ciekłych lub też

⁴⁷ Z informacji uzyskanych w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit f ustawy o NIK od Hydrokan Spółki z o. o. wynikało, że właściciele tej nieruchomości sprzedano w 2018 r. 68 m³ wody i nie odebrano ścieków, a w 2019 r. sprzedano 44 m³ wody i nie odebrano ścieków.

nie zlecali wywozu takich nieczystości⁴⁸. W wyniku tych kontroli ustalono, że cztery nieruchomości zostały wyposażone w zbiornik bezodpływowy, przeprowadzone oględziny nie wykazywały wycieków, a właściciele tych nieruchomości nie zapewnili prowadzenia okresowych przeglądów technicznych zbiorników bezodpływowych. W jednym z ww. czterech przypadków stwierdzono m.in., że właściciel pomimo zamontowania na terenie posesji zbiornika bezodpływowego w listopadzie 2020 r. do dnia czynności kontrolnych przeprowadzonych przez pracowników referatu nie opróżniał tego zbiornika, a nieczystości z toalety nie były gromadzone w tym zbiorniku. W przypadku piątej nieruchomości, która nie została wyposażona w zbiornik bezodpływowy, nieczystości były odprowadzane bezpośrednio do rzeki.

(akta kontroli str. 616-647, 704)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Prowadząc ewidencję zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków nie dochowano należytej staranności, gdyż nie ujęto w niej niektórych nieruchomości w Dzierżysławiu, Nowej Cerekwi i Ludmierzycach, faktycznie wyposażonych w takie urządzenia.

Na podstawie przeprowadzonego badania⁴⁹ ustalono, że w ewidencji nie ujęto w przypadku: Dzierżysławia - 40 nieruchomości, Nowej Cerekwi – 22 nieruchomości i Ludmierzyc – 3 nieruchomości, które wyposażone zostały w ww. instalacje i urządzenia.

(akta kontroli str. 231, 342, 347, 350-357)

Burmistrz wyjaśniła, że (...) *Rozbieżności wynikłe w podanych miejscowościach spowodowane mogą być błędem systemu opłat lokalnych, z którego została wygenerowana ewidencja zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków. System „Op lok” wymaga aktualizacji w tym zakresie, co będzie przedmiotem rozmów z firmą instalującą oprogramowanie. Ponadto częste zmiany osób na stanowisku zajmującym się ww. tematyką i nadmiar obowiązków w referacie spowodowały niedopatrzenie istniejących rozbieżności.*

(akta kontroli str. 342, 347)

W konsekwencji w sprawozdaniu SG-01 *Statystyka gminy: gospodarka mieszkaniowa i komunalna* za rok 2020 dane dotyczące liczby zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków nie były zgodne ze stanem faktycznym.

2. W załącznikach do sprawozdań SG-01 *Statystyka gminy: gospodarka mieszkaniowa i komunalna* za lata 2018-2020, zamieszczone zostały nierzetelne dane dotyczące ilości nieczystości ciekłych odebranych w ciągu roku (bez ścieków odprowadzanych siecią kanalizacyjną).

Gminy, na podstawie art. 30 ust. 1 pkt 3 ustawy o statystyce publicznej, mają obowiązek przekazywania danych o prowadzonej działalności – corocznie przekazują m.in. sprawozdanie SG-01 *Statystyka gminy: gospodarka mieszkaniowa i komunalna*, w którym podają dane o liczbie zbiorników bezodpływowych oraz liczbie przydomowych oczyszczalni ścieków oraz w zakresie dotyczącym ilości nieczystości ciekłych odebranych w ciągu roku (bez ścieków odprowadzanych siecią kanalizacyjną).

W załączniku do sprawozdania SG-01:

a/ za 2018 r. wykazano (łącznie miasto i wieś) 5,7 m³ ścieków bytowych oraz 3957,5 m³ ścieków komunalnych, natomiast ze sprawozdań kwartalnych złożonych

⁴⁸ Na podstawie informacji pozyskanej z Przedsiębiorstwa „Hydrokan” Sp. z o. o. o zużycie wody dla tych nieruchomości wyniosło: 171 m³, 154 m³, 192 m³, 203 m³, 158 m³.

⁴⁹ Badanie przeprowadzono na podstawie danych ograniczonych do trzech wyżej wymienionych miejscowości.

przez przedsiębiorców w 2018 r. wynikało, że ilość odebranych ścieków bytowych wynosiła 10,1 m³ i 3957,5 m³ ścieków komunalnych. Ilość ścieków zaniżona w sprawozdaniu za 2018 r. wyniosła 4,4 m³;

b/ w 2019 r. wykazano (łącznie miasto i wieś) 10,1 m³ ścieków bytowych oraz 8030 m³ ścieków komunalnych, natomiast ze sprawozdań kwartalnych złożonych przez przedsiębiorców w 2019 r. wynikało, że ilość odebranych ścieków bytowych wynosiła 9 m³ i 4660,1 m³ ścieków komunalnych. Ilość ścieków zawyżona w sprawozdaniu za 2019 r. wyniosła 3371 m³;

c/ w 2020 r. wykazano (łącznie miasto i wieś) 5198,9 m³ ścieków bytowych natomiast ze sprawozdań kwartalnych złożonych przez przedsiębiorców w 2020 r. wynikało, że ilość odebranych ścieków wynosiła 5196,9 m³ (w tym bytowych wynosiła 5,1 m³ i 5191,8 m³ ścieków komunalnych). Ilość ścieków zawyżona w sprawozdaniu za 2020 r. wyniosła 2 m³.

(akta kontroli str. 196-199, 208-211, 218-221, 342, 347)

Burmistrz wyjaśniła, że (...) *Niezgodność, która miała miejsce w 2018 r. prawdopodobnie powstała na skutek niedopatrzenia lub błędu pisarskiego przez niedokładne odczytanie sprawozdań. Częste zmiany kadrowe, likwidacja Straży Miejskiej spowodowały znaczne zwiększenie zakresu i ilości wykonywanych zadań w całym referacie. (...) Częste zmiany kadrowe na stanowisku osób zajmujących się tematyką gospodarki nieczystościami ciekłymi, spowodowały błędne zakwalifikowanie odcieków jako ścieki komunalne i zostały pomyłkowo ujęte w sprawozdaniu SG-01. Przez niedopatrzenie ujęto wszystkie wykazane w sprawozdaniach przedsiębiorców odebrane nieczystości ciekłe za 2019 rok z terenu Gminy Kietrz. (...) Niezgodność w 2020 roku prawdopodobnie powstała na skutek błędu pisarskiego (błąd w obliczeniach).*

(akta kontroli str. 649-651)

3. Zaniechano rzetelnego monitorowania realizacji przez właścicieli nieruchomości obowiązku ich wyposażania w zbiornik bezodpływowy lub przydomową oczyszczalnię ścieków w razie, gdy budowa przyłączy kanalizacyjnych była technicznie lub ekonomicznie nieuzasadniona.

Powyższe zostało potwierdzone w ramach badania, którym objęto pięć nieruchomości zlokalizowanych w miejscowości Dzierżysław⁵⁰. Pracownicy kontrolowanej jednostki nie dysponowali informacjami, czy nieruchomości te są wyposażone w zbiornik bezodpływowy lub przydomową oczyszczalnię ścieków. Informacje w tym zakresie zostały pozyskane dopiero w trakcie trwania kontroli NIK, na podstawie wyników kontroli przeprowadzonych przez pracowników Urzędu w terenie. W wyniku przeprowadzonego badania ustalono, że w przypadku trzech nieruchomości były one wyposażone w zbiorniki bezodpływowe, natomiast w pozostałych dwóch przypadkach nie posiadały zbiorników bezodpływowych.

Ponadto w ramach dodatkowych pięciu kontroli przeprowadzonych przez pracowników Referatu Środowiska, Rolnictwa i Melioracji w Urzędzie w trakcie trwania czynności kontrolnych NIK w nieruchomościach położonych w miejscowości Rozumice, m.in. w zakresie sposobu gromadzenia i pozbywania się nieczystości ciekłych, w tym dokumentowania wywozu nieczystości ciekłych, ustalono, że:

a/ w jednym przypadku nieruchomość nie była wyposażona w zbiornik bezodpływowy, a nieczystości były odprowadzane do rzeki;

b/ w jednym przypadku, pomimo zamontowania w listopadzie 2020 r. zbiornika bezodpływowego nie był on dotychczas opróżniany, a nieczystości z toalety nie były odprowadzane do tego zbiornika.

⁵⁰ Adresy tych nieruchomości znajdowały się w wykazie aktywnych kont deklaracji śmieciowych na 31 grudnia 2020 r. Ponadto liczba zameldowanych tam osób wynosiła odpowiednio: 4, 6, 2, 3, 2.

Zgodnie z treścią przepisu art. 5 ust. 1 pkt 2 ucpg, w związku z art. 5 ust. 7 ucpg, właściciele nieruchomości zapewniają utrzymanie czystości i porządku przez przyłączenie nieruchomości do istniejącej sieci kanalizacyjnej lub, w przypadku gdy budowa sieci kanalizacyjnej jest technicznie lub ekonomicznie nieuzasadniona, wyposażenie nieruchomości w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych, spełniające wymagania określone w przepisach odrębnych, a ponadto w przypadku stwierdzenia niewykonania obowiązków, o których mowa w ust. 1-4, Burmistrz wydaje decyzję nakazującą wykonanie obowiązku.

(akta kontroli str. 11-12, 344-345, 638-647, 662-691, 698)

Burmistrz wyjaśniła, że (...) *W latach 2018-2020 nie prowadzono działań w celu wyposażenia nieruchomości w zbiornik bezodpływowy. Ponadto częste zmiany zajmującym się w/w tematyką i nadmiar obowiązków w referacie spowodowały niedopatrzenie. Dodała również, że (...) Kompleksowe kontrole nieruchomości przeprowadzane są w przypadku wystąpienia niekontrolowanych zrzutów ścieków, a także na podstawie zgłoszeń mieszkańców, innych referatów Urzędu Miejskiego w Kietrze oraz instytucji takich jak: Komendy Powiatowej Policji w Głubczycach, Komisariatu Policji w Kietrze, Państwowego Powiatowego Inspektora sanitarnego w Głubczycach. Podczas kontroli sprawdzane są wszystkie nieruchomości w sąsiedztwie. (...) Oprócz czynności kontrolnych na zgłoszenie doniesienie lub skargę nie wprowadzono żadnych innych mechanizmów służących identyfikacji nieruchomości, które nie zostały wyposażone w zbiorniki bezodpływowe. (...) Aktualnie będziemy wdrażać system weryfikacji danych zawartych w ewidencji z danymi podatkowymi oraz planujemy kolejną inwentaryzację istniejących zbiorników bezodpływowych na zasadzie ankietyzacji oraz wyrwykowych kontroli zgłoszonych ankiet.*

W zakresie zidentyfikowanych dwóch nieruchomości niewyposażonych w zbiornik bezodpływowy Zastępca Burmistrza wyjaśnił, że w przypadku pierwszej z nich (...) *Na nieruchomości (...) nie ma toalety w domu, jest „wychodek” na podwórku, wg oświadczenia właściciela nieruchomości nie posiada zbiornika ponieważ ma za mało miejsca, aby zamontować zbiornik bezodpływowy. W przypadku przedmiotowej nieruchomości zostanie wszczęte postępowanie administracyjne mające na celu wyegzekwowanie od właściciela obowiązku wyposażenia nieruchomości w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub przydomową oczyszczalnię ścieków. W przypadku drugiej nieruchomości wyjaśnił, że (...) Według oświadczenia właścicielki nieruchomości (...) posesja nie posiada zbiornika na nieczystości ciekłe ze względu na formalności i brak czasu, jednakże właściciel zadeklarował, że do końca roku zamontuje zbiornik na posesji. Sprawa będzie monitorowana przez referat.*

Ponadto w zakresie nieruchomości położonej w Rozumicach niewyposażonej w zbiornik bezodpływowy Burmistrz wyjaśniła, że (...) *W przedmiotowej sprawie zostało wszczęte postępowanie administracyjne w celu wyegzekwowania wyposażenia nieruchomości w zbiornik bezodpływowy oraz natychmiastowe zaprzestanie odprowadzania nieczystości do rzeki. Natomiast w przypadku drugiej nieruchomości, dodała że (...) W przedmiotowej sprawie zostało wszczęte postępowanie administracyjne w celu sprawdzenia w jaki sposób opróżniany jest zbiornik z nieczystości ciekłych, ponieważ nieruchomość wyposażona jest w zbiornik bezodpływowy oraz natychmiastowe zaprzestanie korzystania z „wychodka” lub podłączenie odpływu do istniejącego zbiornika bezodpływowego.*

(akta kontroli str. 11-12, 344-345, 662-691, 698-699)

4. Zaniechano podejmowania działań zmierzających do zorganizowania opróżniania zbiorników bezodpływowych w przypadku właścicieli nieruchomości, którzy nie zawarli umów w tym zakresie z przedsiębiorcami posiadającymi zezwolenia na prowadzenie działalności dotyczącej opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, w odniesieniu do 33 spośród 44 właścicieli nieruchomości⁵¹ objętych badaniem.

Zgodnie z brzmieniem art. 6 ust. 6 ucpg, gmina jest obowiązana zorganizować opróżnianie zbiorników bezodpływowych, w przypadku właścicieli nieruchomości, którzy nie zawarli umów na wywóz nieczystości ciekłych, o których mowa w art. 6 ust. 1 ucpg. W przypadku takich właścicieli nieruchomości, burmistrz - stosownie do wymogu określonego w art. 6 ust. 7 ucpg - wydaje z urzędu decyzje, w których ustala: 1) obowiązek uiszczania opłat za (...) opróżnianie zbiorników bezodpływowych; 2) wysokość opłat⁵²; 3) terminy uiszczania opłat, o których mowa w pkt 1; 4) sposób i terminy udostępniania (...) zbiorników bezodpływowych, w celu ich opróżnienia.

Na podstawie informacji uzyskanej w trybie 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK od Hydrokan Spółki z o. o. ustalono, że w zakresie ww. 33 przypadków:

a/ w przypadku 18 nieruchomości z miejscowości Rozumice ilość sprzedanej wody w 2020 roku wyniosła 2033 m³, natomiast z terenu powyższych nieruchomości, nie odbierano w 2020 roku ścieków;

b/ w przypadku 15 nieruchomości z miejscowości Rogożany ilość sprzedanej wody w 2020 roku wyniosła 1948 m³, a ścieki nie były odbierane.

Biorąc pod uwagę ww. informacje, szacowana ilość ścieków powstałych i nieodebranych w przypadku ww. nieruchomości wyniosła na koniec 2020 r.:

– dla 18 nieruchomości z miejscowości Rozumice – 1423,1 m³⁵³,

– dla 15 nieruchomości w miejscowości Rogożany – 1363,6 m³⁵⁴.

Zgodnie z art. 6 ust. 11 ucpg opłaty za zastępcze opróżnianie zbiorników stanowią dochód gminy. W powyższych przypadkach szacowana wysokość opłat, jakie powinny być naliczone oraz pobrane, wyniosła 65 515,32 zł⁵⁵.

(akta kontroli str. 12, 368-384, 429-436, 444, 603-605, 613-615)

Burmistrz wyjaśniła, że (...) *Pracownicy Urzędu Miejskiego w Kietrze przeprowadzają kontrole dotyczące przestrzegania przepisów ucpg oraz POŚ, w tym ustalenia sposobu odprowadzania i gromadzenia nieczystości ciekłych z nieruchomości. Kontrolą objęte były tylko nieruchomości w przypadku wystąpienia niekontrolowanych zrzutów ścieków, a także na podstawie zgłoszeń mieszkańców, innych referatów Urzędu Miejskiego w Kietrze oraz instytucji, takich jak: Komendy Powiatowej Policji w Głubczycach, Komisariatu Policji w Kietrze, Państwowego Powiatowego Inspektora sanitarnego w Głubczycach. Podczas kontroli sprawdzane są wszystkie nieruchomości znajdujące się w sąsiedztwie. Po zlikwidowaniu Straży Miejskiej znacznie zwiększył się zakres i ilość wykonywanych zadań w całym zakresie prowadzonych spraw w referacie, co spowodowało w znacznym stopniu ograniczenie możliwości prowadzenia działań kontrolnych, a w związku z ciągłymi*

⁵¹ W miejscowości Rogożany dotyczyło to 15 nieruchomości, a miejscowości Rozumice - 18 nieruchomości.

⁵² Wyliczonych z zastosowaniem stawek, o których mowa w ust. 2 (tj. uchwała Rady Miejskiej w Kietrze zakresie górnych stawek opłat ponoszonych przez właścicieli nieruchomości za usługi wywozu nieczystości płynnych z 29 grudnia 2011 r. i 30 stycznia 2020 r.);

⁵³ Sposób wyliczenia: 2033 m³ (ilość sprzedanej wody w 2020 r.) minus 609,90 m³ (bezpowrotne zużycie wody na obszarach wiejskich stanowiące 30 %) = 1423,1 m³.

⁵⁴ Sposób wyliczenia: 1948 m³ (ilość sprzedanej wody w 2020 r.) minus 584,4 m³ (bezpowrotne zużycie wody na obszarach wiejskich stanowiące 30 %) = 1363,6 m³

⁵⁵ Sposób wyliczenia: 2786,7 m³ (prawdopodobne powstałe i nieodebrane ścieki) x 23,51 zł za m³, tj. bez Vat i stawki za kilometr (zgodnie z obowiązującymi w okresie objętym kontrolą uchwałami Rady Miejskiej w Kietrze dot. górnej stawki opłaty ponoszonej przez właścicieli nieruchomości za opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych).

zmianami na stanowisku oraz zmianami kadrowymi w referacie nie było możliwości zweryfikowania w terenie wywiązywania się właścicieli nieruchomości z obowiązków. W związku z powyższym organ Gminy nie miał wiedzy ww. temacie.
(akta kontroli str. 607-608, 613-615)

5. W przypadku trzech⁵⁶ z 18 kontroli dotyczących bezpośrednio gromadzenia nieczystości ciekłych w zbiornikach bezodpływowych nie zapewniono rzetelnego dokumentowania weryfikacji posiadania przez właścicieli nieruchomości umów i dowodów uiszczenia opłat za usługi odbierania nieczystości ciekłych.

Zgodnie z zapisami art. 6 ust. 5a ucpg burmistrz kontroluje posiadanie umów i dowodów uiszczenia opłat za usługi odbierania nieczystości ciekłych, o których mowa w ust. 1 ww. przepisu (właściciele nieruchomości, którzy pozbywają się z terenu nieruchomości nieczystości ciekłych wykonując obowiązek określony w art. 5 ust. 1 pkt 3b, są obowiązani do udokumentowania w formie umowy korzystania z usług) lub inny sposób udokumentowania wykonania obowiązków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 3b tej ustawy (w zakresie zapewnienia przez właścicieli nieruchomości utrzymania czystości i porządku przez gromadzenie nieczystości ciekłych w zbiornikach bezodpływowych).

Ponadto w art. 9u ust. 1 ucpg wskazano, że burmistrz sprawuje kontrolę przestrzegania i stosowania przepisów ustawy.

(akta kontroli str. 345, 388-396, 598-600, 611)

Burmistrz wyjaśniła, że (...) Uznano, że przedłożenie przez osoby kontrolowane dokumentów wywozu nieczystości ciekłych (faktur za wykonane usługi, potwierdzeń wywozu) stanowi potwierdzenie zawarcia umowy pomiędzy firmą, a właścicielem nieruchomości. Uznano również, że są to wystarczające dokumenty potwierdzające wywiązywanie się z obowiązku prawidłowego postępowania z nieczystościami ciekłymi. Ponadto wyjaśniła, że (...) Kontrole przeprowadzane były na podstawie przepisów ucpg i POŚ pod kątem m.in. sposobu gromadzenia i odprowadzania nieczystości ciekłych z nieruchomości. Przez niedopatrzenie w przypadku trzech kontroli nie został wpisany do protokołu kontroli fakt żądania przedstawienia dowodów uiszczenia opłat za usługi wywozu.

(akta kontroli str. 598-600, 611)

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia egzekwowanie realizacji obowiązków przez właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe. Prowadzona ewidencja zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków była niekompletna i nie obejmowała części nieruchomości wyposażonych w takie urządzenia. Tym samym dane wykazane w sprawozdaniu SG-01 w części dotyczącej liczby ww. urządzeń za 2020 r. były obarczone błędem. Ponadto ww. sprawozdania za lata 2018-2020 zawierały nierzetelne dane w zakresie ilości nieczystości ciekłych odebranych w ciągu roku (bez ścieków odprowadzanych siecią kanalizacyjną). Zaniechano również rzetelnego monitorowania realizacji przez właścicieli nieruchomości obowiązku ich wyposażania w zbiornik bezodpływowy lub przydomową oczyszczalnię ścieków w razie, gdy budowa przyłączy kanalizacyjnych była technicznie lub ekonomicznie nieuzasadniona. Nie podejmowano także działań zmierzających do zorganizowania opróżniania zbiorników bezodpływowych w przypadku właścicieli nieruchomości, którzy nie zawarli umów w tym zakresie z przedsiębiorcami posiadającymi zezwolenia na prowadzenie działalności dotyczącej opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych.

⁵⁶ Pozycje zestawienia: za 2018 r. – 2, 4; za 2019 r. – 10.

3. Egzekwowanie realizacji obowiązków przez podmioty prowadzące działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości

Opis stanu faktycznego

Uchwałą nr XIX/159/2012 Rady Miejskiej w Kietrze z 26 kwietnia 2012 r.⁵⁷ uchwalono wymagania dla przedsiębiorców ubiegających się o uzyskanie zezwolenia w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych. Zgodnie z art. 7 ust. 3a ucpg uchwała ta zawierała opis wyposażenia technicznego niezbędnego do realizacji ww. zadania.

Stosownie do wymogu określonego w art. 7 ust. 6b ucpg, w Urzędzie prowadzona była, w formie elektronicznej, ewidencja udzielonych i cofniętych zezwoleń w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych.

(akta kontroli str. 475-488)

W latach 2018-2020 na terenie Gminy działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych prowadziło sześć podmiotów. W okresie tym wydane zostały dwa zezwolenia (na podstawie art. 7 ust. 1 pkt. 2 ucpg), a w pozostałych czterech przypadkach przedsiębiorcy działali w oparciu o zezwolenia wydane przed okresem objętym kontrolą.

(akta kontroli str. 477-478)

Oba wnioski przedsiębiorców o udzielenie zezwolenia zawierały dane dotyczące m.in. przedmiotu i obszaru działalności oraz środków technicznych, jakimi dysponuje ubiegający się o zezwolenie na prowadzenie działalności. W przypadku jednego z ww. wniosków, pomimo braku określenia w nim terminu podjęcia działalności objętej wnioskiem, nie wyegzekwowano od ww. podmiotu uzupełnienia wniosku, a tym samym spełnienia wymagań wynikających z art. 8 ust. 1 pkt. 6 ucpg, co stanowiło nieprawidłowość opisaną w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 492-493, 494-501)

Decyzje wydane na podstawie ww. wniosków zawierały wszystkie elementy wyszczególnione w art. 9 ust. 1 ucpg, w tym m.in: imię i nazwisko lub nazwę oraz adres zamieszkania lub siedziby przedsiębiorcy, przedmiot i obszar działalności objętej zezwoleniem, termin podjęcia działalności⁵⁸ oraz wymagania w zakresie jakości usług objętych zezwoleniem.

(akta kontroli str. 492-493, 494-501)

W okresie objętym kontrolą z rejestru wykreślono jednego przedsiębiorcę w związku z wygaśnięciem udzielonego uprzednio zezwolenia.

(akta kontroli str. 477-488)

Wszyscy przedsiębiorcy posiadający zezwolenie na prowadzenie działalności obejmującej opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych wywiązali się z obowiązku złożenia kwartalnych sprawozdań z prowadzonej działalności, zgodnie z terminem określonym w art. 9o ust. 2 ucpg. Nie wystąpiły przypadki złożenia sprawozdania przez przedsiębiorcę, który nie posiadał ważnego zezwolenia.

(akta kontroli str. 477-478, 489-490, 491)

⁵⁷ Dz. Urz. Woj. Opolskiego poz. 830

⁵⁸ Termin ten, określono jako dzień wydania decyzji.

Według sprawozdań kwartalnych łączna ilość odebranych i przekazanych do oczyszczenia nieczystości ciekłych wyniosła w: 2018 r. – 3967,6 m³ (w tym: 3957,5 m³ komunalnych i 10,1 m³ bytowych); 2019 r. – 4669,1 m³ (w tym: 4660,1 m³ komunalnych i 9 m³ bytowych) oraz 2020 r. – 5196,9 m³ (w tym: 5191,8 m³ komunalnych i 5,1 m³ bytowych).

Liczba właścicieli nieruchomości, od których odebrane zostały ww. nieczystości wyniosła w poszczególnych latach 2018-2020 odpowiednio: 689⁵⁹, 1006⁶⁰ i 956⁶¹. Kwartalna liczba właścicieli, od których odebrano nieczystości ciekłe, według sprawozdań złożonych za IV kwartał 2020 r. wyniosła 262⁶² w stosunku do 1426 zbiorników bezodpływowych zaewidencjonowanych w Gminie.

(akta kontroli str. 460-472)

W Urzędzie weryfikowano terminowość składania sprawozdań kwartalnych przez przedsiębiorców. Burmistrz wyjaśniła, że (...) *Sprawdzano i weryfikowano złożone sprawozdania, podczas dekretowania przez kierownika referatu, a następnie omawiano z pracownikiem merytorycznym stosownie sprawozdania pod kątem terminowości złożenia oraz danych ilościowych zawartych w sprawozdaniach, które są później wykorzystywane do różnego rodzaju sprawozdań.*

Burmistrz wyjaśniła też, że (...) *W latach 2018-2020 nie kierowano pism, ani wezwań dotyczących braków w sprawozdaniach. Sprawozdania złożone w terminie były prawidłowe. (...) W latach 2018-2020 nie było prowadzone, żadne postępowanie dotyczące naliczenia kar pieniężnych w trybie art. 9zb ust. 1b ucpg na przedsiębiorców, w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości, o których mowa w art. 9xb ucpg.*

(akta kontroli str. 14)

Kierownik Referatu Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Melioracji poinformował, że w zakresie sprawozdań złożonych przez przedsiębiorców nie stwierdzono żadnych nieprawidłowości.

Na podstawie dokonanej w trakcie niniejszej kontroli analizy 66 sprawozdań kwartalnych składanych przez przedsiębiorców ustalono jednak, że 33 sprawozdania nie zawierały części danych wymaganych art. 9o ust. 3 i 4 ucpg, co opisano w *sekcji Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 450-471, 491)

W latach 2018-2020 pracownicy Urzędu nie przeprowadzali kontroli przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości. Kontrole ww. przedsiębiorców nie były również ujęte w planach kontroli. Burmistrz wyjaśniła, że (...) *Brak kontroli przedsiębiorców spowodowany był trudnościami kadrowymi w referacie, dużym zakresem prac oraz częstymi zmianami na stanowisku osoby zajmującej się tematyką z tym związaną.*

(akta kontroli str. 14, 22, 447, 450)

W okresie objętym kontrolą nie wpłynęła żadna skarga na przedsiębiorcę świadczącego ww. usługi.

(akta kontroli str. 22)

⁵⁹ W tym: 10,1 m³ stanowiły nieczystości ciekłe odebrane z przenośnych urządzeń sanitarnych w ramach usług świadczonych przez TOI TOI Polska Spółkę z o. o. i WC Serwis Śląsk Spółkę z o. o.

⁶⁰ W tym: 9 m³ stanowiły nieczystości ciekłe odebrane z przenośnych urządzeń sanitarnych w ramach usług świadczonych przez TOI TOI Polska Spółkę z o. o. i WC Serwis Śląsk Spółkę z o. o.

⁶¹ W tym: 5,1 m³ stanowiły nieczystości ciekłe odebrane z przenośnych urządzeń sanitarnych w ramach usług świadczonych przez TOI TOI Polska Spółkę z o. o. i WC Serwis Śląsk Spółkę z o. o.

⁶² Liczba właścicieli nieruchomości, od których Hydrokan Spółka z o. o. na podstawie zgłoszenia odebrało nieczystości ciekłe. Nie uwzględniono umów zawartych przez TOI TOI Polska Spółkę z o. o. i WC Serwis Śląsk Spółkę z o. o., świadczących usługi odbioru nieczystości ciekłych wyłącznie z przenośnych urządzeń sanitarnych

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W przypadku jednego wniosku o wydanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych złożonego do Urzędu w okresie objętym kontrolą, pomimo braku określenia w nim terminu podjęcia działalności objętej wnioskiem, nie wyegzekwowano od ww. podmiotu uzupełnienia wniosku w tym zakresie, a tym samym spełnienie wymagań wynikających z art. 8 ust. 1 pkt. 6 ucpg.

W art. 8 ust. 1 ucpg określono wymagania jakie powinien spełniać wniosek o wydanie zezwolenia na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych. Zgodnie z nim wniosek o udzielenie ww. zezwolenia powinien zawierać m.in. określenie terminu podjęcia działalności objętej wnioskiem oraz zamierzonego czasu jej prowadzenia (art. 8 ust. 1 pkt. 6 ucpg).

Wniosek z dnia 31 października 2018 r., złożony przez przedsiębiorcę Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „SAM 2” Spółka cywilna, nie spełniał wymogów wynikających z art. 8 ust. 1 pkt. 6 ucpg, tj. nie określono w nim terminu podjęcia działalności. W związku z powyższym pismem z dnia 7 listopada 2018 r. nr WOR.6233.2.4.2018.AB wezwano ww. podmiot do usunięcia braków formalnych m.in. w zakresie określenia terminu podjęcia działalności, co jednak nie nastąpiło. Pomimo tego, Burmistrz decyzją z dnia 7 grudnia 2018 r. nr WOR.6233.2.5.2018.AB udzielił zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych.

(akta kontroli str. 446, 494-506)

Burmistrz wyjaśniła, że (...) *Uznano, że określenie we wniosku czasu obowiązywania na okres 10 lat jest wystarczające z uwagi na fakt, że zezwolenie jest ważne od uprawomocnienia się decyzji, a nie określenie terminu spowodowane było niedopatrzeniem.*

(akta kontroli str. 446, 449-450)

2. W kontrolowanej jednostce nie zapewniono rzetelnej weryfikacji sprawozdań kwartalnych składanych przez podmioty prowadzące działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych. Zaniechano też wezwania tych podmiotów do uzupełnienia lub poprawy nierzetelnie sporządzonych sprawozdań.

Zgodnie z art. 9o ust. 1 ucpg podmiot prowadzący działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych jest obowiązany do sporządzania kwartalnych sprawozdań. Elementy, które powinny zawierać ww. sprawozdanie zostały określone w ust. 3 ww. przepisu. Do sprawozdania ww. podmiot dołącza wykaz właścicieli nieruchomości, z którymi w okresie objętym sprawozdaniem zawarł umowy na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych, oraz wykaz właścicieli nieruchomości, z którymi umowy te uległy rozwiązaniu lub wygasły. W wykazach zamieszcza się imię i nazwisko albo nazwę oraz adres właściciela nieruchomości, a także adres nieruchomości (art. 9o ust. 4 ww. ustawy).

W świetle art. 9p ust. 2 cyt. ustawy w przypadku, gdy sprawozdanie jest sporządzone nierzetelnie burmistrz wzywa podmiot, który przekazał sprawozdanie, do jego uzupełnienia lub poprawienia w terminie 14 dni.

Ponadto w myśl art. 72 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego⁶³ czynności organu administracji publicznej, z których nie sporządza się protokołu, a które mają znaczenie dla sprawy lub toku postępowania,

⁶³ Dz. U. z 2021 r. poz. 735. Dalej: KPA.

utrwała się w aktach w formie adnotacji podpisanej przez pracownika, który dokonał tych czynności.

Na podstawie analizy 66 sprawozdań kwartalnych składanych przez przedsiębiorców w okresie objętym kontrolą, ustalono że 33 z nich nie zawierały części danych wymaganych art. 9o ust. 3 i 4 ucpg.

Stwierdzone braki dotyczyły: a/ braku zawarcia niektórych elementów określonych w art. 9o ust. 3 ww. ustawy (33 przypadki⁶⁴), b/ braku wykazu właścicieli nieruchomości, z którymi w okresie objętym sprawozdaniem podmioty zawarły umowy na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych (12 przypadków⁶⁵) oraz wykazu właścicieli nieruchomości, z którymi umowy te uległy rozwiązaniu lub wygasły (24 przypadki⁶⁶). Ponadto w dwunastu przypadkach dołączone wykazy właścicieli nieruchomości, z którymi w okresie objętym sprawozdaniem podmiot zawarł umowy na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych nie zawierały adresów nieruchomości, których dotyczyły te umowy⁶⁷.

Stwierdzono także, że żadne ze sprawozdań nie zawierało adnotacji pracownika Urzędu Miejskiego w Kietrze potwierdzającej sprawdzenie prawidłowości złożonego sprawozdania, zgodnie z wymogiem art. 72 § 1 KPA.

Również w żadnym przypadku nie wezwano podmiotu, który przekazał sprawozdanie, do jego uzupełnienia lub poprawienia.

(akta kontroli str. 14, 453-471)

W powyższym zakresie Burmistrz wyjaśniła, że (...) *Sprawdzano i weryfikowano złożone sprawozdania (...). Z powodu dużego zakresu zadań prowadzonych w referacie, nie dopatrzone pozostałych braków.* Ponadto dodała, że (...) *Przyczyną nie wezwania podmiotu są ciągle zmiany na stanowisku zajmującym się tą tematyką, nie dopatrzenie osoby prowadzącej, duży zakres prac. Uznano również, że zawarte informacje są wystarczające, ponieważ np. oczyszczalnia w Kietrze jest jedyną, nie sądzono, że adres jest niezbędny dla nas oczywisty, czy też sprawozdanie zerowe sprawdzano tylko pod kątem terminowości.*

(akta kontroli str. 451-452)

OCENA CZĄSTKOWA

W Gminie wymagania jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych zostały określone w stosownej uchwale Rady Miejskiej w Kietrze. W okresie objętym kontrolą ewidencja przedsiębiorców prowadzących ww. działalność była rzetelnie prowadzona. W ograniczonym zakresie weryfikowano natomiast sprawozdania składane przez takich przedsiębiorców.

⁶⁴ Sprawozdanie podmiotu „SAM 2” za I, II, III, IV kwartał 2018 r., I, II, III, IV kwartał 2019 r. oraz I, II, III, IV kwartał 2020 r.; sprawozdania podmiotu Hydrokan za: I, II, III, IV kwartał 2018 r., I, II, III, IV kwartał 2019 r., I, II, III kwartał 2020 r.; F.H.U. Mariox za III, IV kwartał 2019 r., I, II, III, IV kwartał 2020 r.; Wc Serwis Śląski Sp. z o.o. za II, III, IV kwartał 2020 r.

⁶⁵ Sprawozdanie podmiotu „SAM 2” za I, II, III, IV kwartał 2018 r., I, II, III, IV kwartał 2019 r. oraz I, II, III, IV kwartał 2020 r.;

⁶⁶ Sprawozdanie podmiotu „SAM 2” za I, II, III, IV kwartał 2018 r., I, II, III, IV kwartał 2019 r. oraz I, II, III, IV kwartał 2020 r.; sprawozdania podmiotu Hydrokan za: I, II, III, IV kwartał 2018 r., I, II, III, IV kwartał 2019 r., I, II, III kwartał 2020 r.;

⁶⁷ Sprawozdania podmiotu Hydrokan za: I, II, III, IV kwartał 2018 r., I, II, III, IV kwartał 2019 r., I, II, III kwartał 2020 r.;

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

- Uwagi W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że w całym okresie objętym kontrolą pracownicy Urzędu przeprowadzili jedynie 18⁶⁸ kontroli dotyczących bezpośrednio gromadzenia nieczystości ciekłych w zbiornikach bezodpływowych, co stanowiło zaledwie 1,3% zbiorników ujętych w ewidencji według stanu na koniec 2020 r. Wszystkie 18 kontroli bezpośrednio dotyczyło zbiorników bezodpływowych i było przeprowadzonych w wyniku zgłaszanych skarg i zgłoszeń przez inne podmioty lub osoby. Kontrole te nie były ujmowane również w planie kontroli. Ponadto żadna z ww. kontroli nie była kontrolą zaplanowaną w wyniku przeprowadzonej analizy terminów opróżniania zbiorników bezodpływowych.
- Wnioski Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:
1. Zapewnienie kompletności prowadzonej ewidencji zbiorników bezodpływowych.
 2. Rzetelne sporządzanie sprawozdań SG-01 *Statystyka gminy: gospodarka mieszkaniowa i komunalna*.
 3. Podjęcie działań zmierzających do zorganizowania opróżniania zbiorników bezodpływowych w przypadku właścicieli nieruchomości, którzy nie zawarli umów w tym zakresie.
 4. Dokumentowanie, w ramach prowadzonych kontroli dotyczących gromadzenia nieczystości ciekłych w zbiornikach bezodpływowych, żądania przedstawienia dowodów uiszczenia opłat za opróżnienie zbiornika bezodpływowego oraz przedłożenia takich dowodów.
 5. Podejmowanie działań mających na celu ograniczenie ryzyka nieuprawnionego wprowadzania nieczystości ciekłych ze zbiorników bezodpływowych do środowiska, m.in. poprzez systematyczne prowadzenie kontroli.
 6. Podjęcie działań organizacyjnych zapewniających rzetelne weryfikowanie sprawozdań kwartalnych składanych przez podmioty prowadzące działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Opolu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

⁶⁸ Z tego: w 2018 r. cztery, w 2019 r. sześć, w 2020 r. osiem.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwagi i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Opole, 8 lipca 2021 r.

Kontroler

Agnieszka Broszczak
specjalista kontroli państwowej

Broszczak A.

podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Opolu
Dyrektor

DYREKTOR
Delegatury NIK w Opolu

Iwona Zyman
podpis
Iwona Zyman

